

Václav Vacek

POZVÁNÍ K VEČEŘI PÁNĚ

Pozvání
k Večeři Páně

Václav Vacek

VYŠEHRAĐ

*Na přebalu:
Večere Páně
Vyšehradský kodex,
kolem roku 1000*

*Na vazbě:
Eucharistická nádoba s vinnou révou
a Kristovým monogramem,
po jehož obou stranách představují
dva pávi nesmrtelnost a krásu
Ravenna, S. Apollinare Nuovo,
6. století*

Písmo je pro nás Alfou
a Kalich spásy je Omegou.

Jan XXIII.

Církev měla vždy v úctě Boží Písmo jako tělo Páně,
vždyť – především v posvátné liturgii – nepřestává brát a podávat
věřícím chléb života se stolu jak Božího slova, tak Kristova těla.

Dei Verbum 21

OBSAH

Předmluva	11
Úvodem	13
1 Pozvání k Večeři Páně	17
Příloha k 1. kapitole	19
2 Společná slavnost	21
3 Památka Večeře Páně	25
4 Večeře Páně – nová smlouva	31
5 Večeře Páně – modlitba chvály	37
6 Večeře Páně – děkování	44
7 Večeře Páně – hostina s „lámáním chleba“	50
8 O oběti	58
9 Ježíš nám nabízí záchranu	65
10 Čím nás Ježíš zachraňuje?	74
11 Kdo je vykoupen?	84
12 Večeře Páně – svatba	89
13 O nevěstě	96
14 Večeře Páně – Ježíš chlebem života	101
15 Večeře Páně – chléb k životu věčnému	107
16 Večeře Páně – pokrm k životu věčnému	114
17 Sjednocení s Ježíšem	119
18 Sjednocení s druhými	124
19 O krvi Páně	131
20 Kde je tvůj poklad, tam bude i tvé srdce	139
21 Aby bylo jasno	146

22 O jednotlivých prvcích bohoslužby – 1. část	150
23 O jednotlivých prvcích bohoslužby – 2. část	161
24 O jednotlivých prvcích bohoslužby – 3. část	167
25 O jednotlivých prvcích bohoslužby – 4. část	172
26 Uspořádání, postoje a gesta při Večeři Páně	182
27 Osobní dodatek	195
Závěrem	203
Modlitba Dajenu	204

Kdež čtenář tam, kde je stejně jistý jako já, pokračuje ve čtení.

Kde váhá, ať se mě zeptá.

Kde pozná, že se mýlí, ať se mě přidrží.

Kde pozná, že se mýlím já, ať mě opraví.

Svatý Augustin ve své knize „O Nejsvětější Trojici“

PŘEDMLUVA

Před třiceti léty jsem si vypracoval řadu promluv ke slavení Večeře Páně. Několikrát jsem je pak na svých působištích opravoval. Čekal jsem, až někdo vydá praktickou knihu „Jak slavit Večeři Páně“. Na žádosti svých přátel nyní tyto poznámky o Večeři Páně předkládám čtenářům.

V čase pronásledování za minulého režimu se Večeře Páně slavila často v nenormálních podmínkách. Ve vězení byly úplně krajní poměry. Ale i mimo vězení byl kněz vázán ze strany státu na státní souhlas k duchovenské činnosti v určitém místě (už v sousední farnosti nemohl bez povolení státu sloužit). Pokud mu souhlas stát neudělil nebo odebral, byla jakákoliv kněžská činnost trestná a považována za „maření státního dozoru nad církvemi“, s postihem pro kněze i účastníky. Bohoslužby se tedy často slavily tajně. I bez obvyklých krásných ornátů, honosného nádobí, pochopitelně bez hudby a zpěvu. Tím víc jsme si ale uvědomovali hloubku a sílu Ježíšova přátelství a podstatu jeho Svaté večeře. Nechceme na tuto zkušenost zapomenout. Ani nechceme v dnešní svobodě sklouznout do povrchnosti a pohodlnosti sytých a přejedených. Jan Pavel II. při své první návštěvě v naší zemi nás nabádal: „Nezapomeňte na svou zkušenost.“ Platí to i o našem slavení a prožitku Večeře Páně.

Následující úvahy si pochopitelně nedělají nárok na úplnost celého teologického významu mešní liturgie. Jsou pokusem připomenout některé pastorační a praktické pohledy na liturgii Večeře Páně. Budu vděčný za jakoukoliv věcnou připomínku.

Jednotlivých oddílů jsme v cyklických kázáních používali jako po sobě jdoucí lekce. Stejný postup nabízí i tato kniha; je spíše průvodcem k duchovní obnově než teologickým pojednáním. Proto se v následujících textech objevují i určitá opakování. Je vhodné si promyslet vždy jednu kapitolu a snažit se příští Večeři Páně prožít

z popsaného pohledu. Až obsah kapitoly zpracujeme a osvojíme si jej, pokračujme kapitolou následující. Večeře Páně je vrcholnou modlitbou. Je pro pokročilé, předpokládá určité znalosti a také vztahy těch, kteří se jí účastní. Některé kapitoly se vracejí k základům, na kterých je slavnost vystavěna, např. kapitoly o vykoupení.

Kdysi jsem byl dobrým tanečníkem a uměl jsem řadu tanečních figur. Když jdu dnes na ples, některé tance už skoro neumím, natož jejich figury. Kdybych chtěl tančit jako dříve, musel bych znovu do tanečních. I my si potřebujeme oživit, co Ježíš do své slavnosti vložil, abychom při ní nestáli „jako dřevo“. Aby nás slavení Večeře Páně těšilo. Abychom nešidili sami sebe, druhé ani Ježíše.

Ježíš při poslední večeři říká: „Toto je nová smlouva...“ Jestliže nová, pak je třeba nejprve se v našem uvažování vrátit ke staré smlouvě. Pro Židy je smlouva s Hospodinem základním pilířem jejich existence. (O Bibli by nikdy neřekli Zákon, ale „Smlouva“.) Smlouva pro ně znamená vztah, přátelství, spolupatříčnost. Stará smlouva začala přibližně před čtyřmi tisíci léty vyvoláním Abrahama: „Abrame, jsi schopný chlap, dosáhl jsi významného postavení, ale já ti nabízím ještě jiné možnosti...“. A Abram je pro. Abram, svobodný a rovný člověk (po určité zkušenosti s Hospodinem), se ptá: „Můžeme zajít k notáři?“ „Samozřejmě.“¹

Papír sežerou myši, dnes se často nedrží slovo.

■ Tenkrát uzavírali smlouvy účinným způsobem. V Gn 15. kapitole je popsán tehdejší rituál uzavírání smlouvy. Smluvní strany procházely uličkou mezi rozseknutými půlkami zvířat a zapřísahaly se a zaklínaly: „Jestli nedodržím, co jsem slíbil, ať se mnou Bůh udělá toto (a rukou na sobě kreslili svislou čáru od hlavy dolů), a navíc ať přidá toto (vodorovně si rukou přejeli před hrudníkem).“ Nakreslili tak na sobě kříž – ať jsem rozčtvrcen, jestli nedodržím, co jsem slíbil. (Mimochodem: Bůh nad nikým nikdy „kříž neudělal“, to my... nad ledaským...) K obřadu uzavírání smlouvy patřila hostina, lámání chleba (k tomu se ještě vrátíme) a sůl.²

Hospodin nabídl Abrahamovi a jeho lidem zemi a syna (potomstvo) – obojí je dodneška pro Židy podstatné.

■ Ale už Abrahamovi pravnucci dali přednost faraonově nabídce: „Usaďte se v mé zemi.“ (Každou chvíli lstivě nabízí nějaký farao jakýsi „ráj“, „snadnější život“, který líčen lákavěji než nabídka Boží se zdá být na dosah ruky.) Později byli Izraelité v Egyptě zotročeni

a zakusili otroctví. Škoda že se včas nevrátili domů, do země, kterou jim dal Bůh.³

■ Hospodin zůstal Izraelitům, přes jejich selhání, věrným přítelem, dodržel smlouvu a svůj lid z Egypta vysvobodil. „Nesl jsem vás na orlích křídlech a přivedl vás k sobě.“ (Ex 19,4b) I této generaci navrátilců znovu nabídl smlouvu (přátelskou pomoc, aby neupadli zase do nějakého otroctví). V době Mojžíše už „notářský“ zápis vypadal jinak než za Abrahama. Přečtěte si Ex 19,1–8 a 24,1–11.⁴

■ Ze strany Izraelitů bylo při uzavírání smlouvy důležité prohlášení: „Budeme poslušni!“ „Poslušně budeme dělat všechno, o čem Hospodin mluvil.“ (Ex 24,8) Přesto smlouvu v dalších dějinách porušovali. To pak Hospodin smlouvu ze své věrnosti znovu a znovu s dalšími generacemi obnovoval.⁵

Smlouva Hospodina s jeho lidem je nerovnoměrná (mezi rodiči a dětmi je také přátelství nerovnoměrné, mezi manžely rovnoměrné). Hospodin (i rodiče) dává více. On se také zavázal, že svou smlouvu nevyproví ani v případě selhávání Izraele. (Jen prohlásil: „Nebudu mlčet k vašim nevěnostem a v tom případě vás přestanu chránit, dokud nezměníte své jednání.“)

■ Smlouva má tři části: o vojenské pomoci; o hospodářské pomoci; o přátelství („Nebudeme jen jako obchodní partneři nebo sousední králové, nabízím vám pevné přátelství. Víte co, já vás požádám ‚o ruku‘, nabídl se Hospodin.“)⁶

■ Židé si Hospodinovy smlouvy vážili. Nikdo jiný by jim něco tak výhodného a úžasného nenabídl. Kdo si už delší dobu nečetl text Hospodinovy smlouvy, prosím vás, přečtěte si ji v 5. knize Mojžíšově (Dt 28.–30. kapitolu). Je to úžasná nabídka. Dodneška nebyla odvolaná a je nabídnuta i nám!

Jako židé každoročně, tak i Ježíš při svých posledních Velikonocích slavil s učedníky „platnost“ této smlouvy. Oslavovali přátelství s Hospodinem. Věrnost a trvalost Hospodinovy ochrany. Měli na paměti, jakým „inkoustem“ byla smlouva „podepsána“, čím byla

potvrzena: „Mojžíš vzal krev, pokropil lid a řekl: ‚Hle, krev smlouvy, kterou s vámi uzavírá Hospodin na základě všech těchto slov.‘“ (Ex 24,8)

■ Ježíš ale nezůstal u staré smlouvy. Šel dál, přidal ke staré smlouvě, ke starému přátelství, své přátelství na život a na smrt. A svou – Novou smlouvu, přesněji řečeno *obnovenou* smlouvu – „podepsal“ svou krví.

■ „Když bylo po večeři, vzal kalich a řekl: ‚Tento kalich je nová smlouva zpečetěná mou krví, která se za vás prolévá.‘“ (Lk 22,20)

Jaký je rozdíl mezi „starou“ a „novou“ smlouvou? Ve staré smlouvě stál na jedné straně Hospodin a na druhé Izraelité. Ti sice upřímně slibovali: „Budeme poslouchat“, ale pak selhávali. Každý rok předstupoval velekněz před Hospodina v Den smíření s vyznáním vin. Pochopitelně se Izraelité cítili před Hospodinem pro svou nevěru stísněně.

■ My také o Velikonocích slavíme smlouvu a každoročně obnovujeme svůj křestní slib s vědomím svých vin, ale naše postavení se změnilo. V *Obnovené (Nové)* smlouvě na naší straně provinilců (ne menších než Židů) stojí navíc Ježíš – člověk podle Božích představ, člověk, který obstál. Jsme oproti starému Izraeli bohatší a silnější celou Ježíšovou láskou a péčí k nám, vším, co pro nás a pro svět koná. Naše postavení se změnilo. Je bohatší, nadějnější a radostnější než postavení lidí před Ježíšem. Ježíš – milovaný syn Boží – jde s námi, zaručil se (ne Bohu, ale nám), že nás dovede do Ráje. S ním jsme silnější, odvážnější. Víme, že Ježíš svůj slib splní (připomínka jeho druhého příchodu).

■ Ježíšova *obnovená (Nová)* smlouva se také liší rozšířením o pozvání pro nežidy (my pocházíme z pohanských národů). Vyvolení Židů samozřejmě trvá, ale i my jsme byli přijati mezi „Izraelity“: „Nyní tedy, budete-li mě skutečně poslouchat a dodržovat mou smlouvu, budete mi zvláštním vlastnictvím jako žádný jiný lid, třebaže má je celá země. Budete mi královstvím kněží, pronárodem svatým.“ (srov. Ex 19,5–6 a Zj 1,4–6)

Židé při uzavírání smlouvy i při každoročním slavení o Velikonocích dávali najevo: „Jsme ti, Hospodine, vděční za tvé přátelství, chceme na ně odpovědět svým přátelstvím. Budeme se chovat jako tvoji vděční přátelé. Jsi milující a moudrý, rádi na tebe dáme, budeme tě poslouchat.“

■ My také při každém slavení Večeře Páně přicházíme slavit Ježíšovo přátelství s námi, přicházíme slavit *Obnovenou (Novou)* smlouvu. Proto je důležité tu smlouvu znát. Mám vědět, co mohu očekávat a co se očekává ode mne, co mám konat. K čemu se zavazuje Hospodin a k čemu se zavazujeme my.

■ Rozlišujeme rozdíl mezi „inkoustem“ krve obětních beránek a daleko cennějším „inkoustem“ Ježíšovy krve. (Později si ještě řekneme, že Ježíšovu krev Hospodin nevyžadoval.) My jsme se vylitím Ježíšovy krve nechali přesvědčit, že Ježíši můžeme absolutně důvěřovat. O tuto zkušenost jsme bohatší.

Každá smlouva se pochopitelně potvrzovala hostinou. Nejen jídlem, také se „zapíjela“. Ježíš vše geniálně promyslel. (Jsme na omylu, říkáme-li, že „pití“ není důležité pro všechny.)

■ Ježíš vysloveně vložil do své Večeře své přátelství a svou věrnost. Slavit s Ježíšem, bratřími a sestrami znamená osobně přijímat jeho přátelství i jeho spolupatříčnost s Bohem. A také poskytovat (a přijímat) přátelství druhým učedníkům Ježíšovým. Spolu s nimi vytvářet spolupatříčnost s Bohem. Na přátelství odpovídáme přátelstvím.

■ Chceme slavit Večeři Páně v plnosti jejího obsahu a významu. Chci se vědomě přidávat k Ježíši, který naši nevěrnost, neposlušnost a nespravedlnost převažuje svou věrností, poslušností a spravedlností. Ježíšův postoj si chceme osvojovat a postupně, krok za krokem, přijímat za svůj.

POZNÁMKY

1) Židé uzavírají před svatbou manželskou smlouvu. Ta není projevem nedůvěry, ale prohlášením, s čím ten druhý může napevno počítat.

2) Každá smlouva se „solila“ (sůl konzervuje, znamená trvanlivost), aby se smlouva a přátelství neporušily a vydržely.

Dodneška, přijede-li někdo významný, vítáme jej na znamení přátelství chlebem a solí.

Podávání rukou (nejen při uzavírání smlouvy) ukazuje, že máme „čisté“ (prázdné) ruce.

Podaná a přijatá ruka znamená také sjednocení myslí.

3) Je třeba rozpoznat a vědět o příčině egyptského otroctví. O příčině babylonské okupace dobře víme. Desítky a desítky let byli obyvatelé jižního království varováni, jaké chyby dělají, čeho špatného se dopouštějí a jak dopadnou, jestli nezmění své postoje a jednání. Budou okupováni nepřitelem a dopadnou stejně jako severní království (to padlo do područí Asyřanů). O příčině egyptského otroctví se v Písmu nepíše – ale máme je zjistit a dosadit na patřičné místo:

nevrátili se včas domů, nezajímali se o politiku, zapomněli na Hospodina. V určité míře si zapřičinili to zlé, co je pak v Egyptě potkalo. To samozřejmě neomlouvá zločinné jednání Egypta.

(V biblických příbězích nejde jen o historii Izraele, jsou napsány pro naše poučení. My jsme také ti bláhoví, kteří si někdy myslí, že nám nějaký farao nabízí víc než Bůh, znovu a znovu se necháváme zotročit.)

4) Třetího měsíce potom, co Izraelci vyšli z egyptské země, téhož dne, přišli na Sínajskou poušť. Vytáhli z Refidimu, přišli na Sínajskou poušť a utábořili se v poušti; Izrael se tam utábořil naproti hoře. Mojžíš vystoupil k Bohu. Hospodin k němu zavolal z hory: „Toto povíš domu Jákobovu a oznámíš synům Izraele: Vy sami jste viděli, co jsem učinil Egyptu. Nesl jsem vás na orlích křídlech a přivedl vás k sobě. Nyní tedy, budete-li mě skutečně poslouchat a dodržovat mou smlouvu, budete mi zvláštním vlastnictvím jako žádný jiný lid, třebaže má je celá země. Budete mi královstvím kněží, pronárodem svatým. To jsou slova, která promluvíš k synům Izraele.“ Mojžíš přišel, zavolal starší lidu a předlo-

žil jim všechno, co mu Hospodin přikázal. Všechn lid odpověděl jednomyslně: „Budeme dělat všechno, co nám Hospodin uložil.“ Mojžíš tlumočil odpověď lidu Hospodinu. (Ex 19,1–8)

Potom Mojžíšovi řekl: „Vystup k Hospodinu, ty i Áron, Nádab a Abihú a sedmdesát z izraelských starších. Budete se zdálky klanět. K Hospodinu přistoupí jen Mojžíš. Ostatní se přibližovat nebudou. Lid nesmí vystoupit vzhůru spolu s ním.“ Když Mojžíš přišel nazpět, vypravoval lidu všechna slova Hospodinova a předložil mu všechna právní ustanovení. Všechn lid odpověděl jako jedněmi ústy. Řekli: „Budeme dělat všechno, o čem Hospodin mluvil.“ Nato Mojžíš zapsal všechna Hospodinova slova. Za časného jitra postavil pod horou oltář a dvanáct posvátných sloupů podle dvanácti izraelských kmenů. Pak pověřil izraelské mládeže, aby přinesli oběti zápalné a obětovali Hospodinu býčky k hodům oběti pokojné. Mojžíš vzal polovinu krve a vлил ji do mís a druhou polovinou pokropil oltář. Potom vzal Knihu smlouvy a předčítal lidu. Prohlásili: „Poslušně budeme dělat všechno, o čem Hospodin mluvil.“ Mojžíš vzal krev, pokropil lid a řekl: „Hle, krev smlouvy, kterou s vámi uzavírá Hospodin na základě všech těchto slov.“ Pak Mojžíš a Áron, Nádab a Abihú a sedmdesát z izraelských starších vystoupili vzhůru. Uviděli Boha Izraele. Pod jeho nohama bylo cosi jako průzračný safír, jako čisté nebe. Ale nevztáhl ruku na nejpřednější z Izraelců, ačkoli uzřeli Boha; i jedli a pili. (Ex 24,1–11)

5) Ve 4. eucharistické modlitbě říkáme: „Když ti člověk odepřel poslušnost a ztratil tvé přátelství, ... slitovával ses nad lidmi a častokrát jsi jim nabízel smlouvu...“ V Bibli je to několikrát popsáno, např. po babylonském zajetí, viz Neh 10. kap.

6) Ježíš později řekne, už nejste zaměstnanci (služebníci), ale přátelé. (srov. J 15,15)

5 VEČEŘE PÁNĚ – MODLITBA CHVÁLY

Večeře Páně má veliký a krásný obsah – celé bohatství života s Bohem. Aby pro nás Ježíšova slavnost byla pochopitelná, uchopitelná a blízká, popisujeme si jednotlivé významy, které do ní Ježíš vložil a uspořádal.

- V minulé kapitole jsme si říkali, že Večeře Páně je slavením přátelství (smlouvy) Boha se svým vyvoleným lidem. Ježíš, jako syn lidský a zároveň Boží, mše spojuje s Bohem. Ježíšova smlouva (přátelství), kterou uzavřel s námi – a s dalšími generacemi postupně uzavírá – je věčná a nezrušitelná. Stojí nejen na věrnosti Boží, ale už i na dokonalé věrnosti jednoho z nás, který obstál. Ježíš je náš bratr, jeden z nás. Proto jsme si řekli, že naše postavení je bohatší, nadějnější a snazší, než tomu bylo před Ježíšem.

Večeře Páně je oslavou, kterou Boha chválíme a děkujeme mu. Je zač a proč. Pokusím se ukázat, jaký je rozdíl mezi chválou a děkováním. V této kapitole si všimneme chvály. Nejprve obecně, až se dostaneme ke chvále při Večeři Páně.

- Žalmista nadšeně říká: „Všechno tvorstvo chválí svého Stvořitele“ svou existencí, krásou a důmyslností – neuvědoměle. Kráva se pase, telí, dává mléko, ptáci zpívají, slunce i chromozomy odvádějí svou práci – ale nemyslí na svého Tvůrce.

- Člověk má tu výsadu, že si uvědomuje sebe sama i svého Tvůrce, a dovede svůj obdiv Stvořiteli vyslovit. Z obdivu a vděčnosti vychází i modlitba Izraele. V žalmech chválí Hospodina krajina, počasí, i všechno, co dýchá a roste.

- Veškeré „němé tváří“ člověk propůjčuje svá ústa k vědomému obdivu Boha. Jsme korunou stvoření a mluvčími důmyslného a nádherného Božího díla – to je pro nás čest – na to bychom neměli

zapomínat. Vzpomeňme sv. Františka, chválícího Boha za bratra slunce, sestru vodu ...

Židé se už v dětství učí rozlišovat dobro a zlo, rozpoznávat spravedlnost od nespravedlnosti a chodit s Bohem. To proto, aby ani v dobách nepřízně nepřehlédli přejícnost Hospodinovu a uměli ji oddělit od nepřejícnosti lidské.¹

■ V takových obdobích Izraelité říkali: „Víme, že majetek není všechno. Abychom v soužení (s křesťany) nezatrpkli, budeme si více všimát darů Hospodinových.“ Od té doby zbožný žid stovacetkrát za den pochválí Hospodina za něco pěkného. „Buď pochváleno jméno Nejvyššího za dnešní západ slunce (ani nemusíme platit gó-jům vstupné za takovou krásu). Buď pochváleno jméno Nejvyššího za mou manželku, za naše děti..., za ...“²

■ Proto říkáme, že umění žasnout je základní výbavou „člověka před Bohem“. Učíme se tomuto umění. Děti, které si neumí všimát lásky rodičů, jsou chudoučké a nedorostou-li k jejímu ocenění, budou mrzáky.

■ Rodiče vedou děti svou láskou a modlitbou k podstatnému rozměru života – k vnímání darů, jejichž Dárce není vidět, ale jehož obdarování můžeme rozluštit, rozpoznat. (Bůh totiž dává tak, že „jeho pravice neví, co dává levice“) – to aby nikoho nezahanboval a nesvazoval vděčností. Mnoho lidí ani neví o osobní Boží štědrosti a bohatství života pokládá za náhodu a úsměv štěstěny.

Všímám-li si, že mě má někdo rád, roste moje chuť do života, narůstá mi vědomí vlastní ceny. Mohu mít ve větší míře rád sám sebe. A čím více mám takto rád sám sebe (to nemá nic společného se sobectvím), tím víc mohu mít správně rád jiné.

■ Prvním krokem k životu (to je stálý proces) je pokorná ochota mít sám sebe rád tak, jako mě miluje Bůh. Ježíš přišel, aby nás uzdravil z naší dlouhodobé odcizenosti sobě, druhým i Bohu. Od zakoušení Boží přejícnosti je pak už jen krok k ocenění dárce a k vděčnosti.

Samozřejmě nestačí Boha chválit jen slovy. Známe Ježíšova upozornění o souladu slov a života.³ Základní odpovědí (modlitbou) Tvůrci je pěkný život. Člověk je Bohem zván, aby se připojil k jeho dílu.

Nejsme slepí, okolo nás není jen dobro. Zlo se pokouší strhnout kdekoho. Dobré je napadáno zlem. A kdekdo je sváděn a přidává se ke zlému. Máme se zlem svou smutnou zkušenost. Nejen, že jsme utiskováni zlem, máme také osobní podíl na zlu ve světě. Jednou sloužíme životu a za chvíli životu škodíme, všelijak jej maříme. Ale díky věrnosti Boží znovu a znovu povstáváme. I za to Boha chválíme (v nouzi poznáš přítele).

Když my lidé chceme vyjádřit svůj úžas, svou vděčnost, často se nám nedostává slov. Chválíme-li Boha, brzy nám slova dojdou; kdopak z nás je básníkem? A hlavně, kdo z nás může říct, že naše slova jsou v souladu s našimi skutky, že náš život je patřičnou chválou velikosti a krásy Boží? Kdo žijeme na úrovni odpovídající vznešenosti Nevyslovitelného?

- Ježíš nám vychází naproti. Přišel, abychom viděli, jak lze jednat s Bohem a jak s člověkem. Přišel nás posílit ve službě životu. Představme si, jak se přetahují dvě party a na jednu stranu se přidá sílák...

- Ježíš potvrdil svým pozemským životem starou pravdu: „Každé dílo chválí svého tvůrce.“ Víme, jak mnoho si váží lidského života. (Náš život dokonce povýšil na vyšší úroveň – na život Božích synů a dcer.)

Ježíš měl a má radost z pěkné práce, rád se smál, zpíval, hrál si s dětmi, tancoval, dovedl ocenit dobré jídlo nebo pití, měl úctu i k ženám špatné pověsti, nepovyšoval se nad „zbožné“ ani nad kolaboranty. Uměl slavit i odpočívat. Vše z lidského života pro něj bylo modlitbou. Svůj život charakterizoval Ježíš takto: „Já jsem tě, Otče, oslavil na zemi, když jsem dokončil dílo, které jsi mi svěřil.“ (J 17,4)

Ježíš zve nás! ke své modlitbě. Ke své oslavě Otce nebeského, k největší modlitbě, k největší slavnosti Izraele – ke slavení svých Velikonoce. Vítáme Ježíšovo pozvání a považujeme si jej. K Mistrovu životu smíme připojit svůj život, k jeho chvále svou chválu. S Ježíšem tedy naše lidská modlitba nesmírně získává.

- Při Večeři Páně není nejdůležitější to, co konáme my, ale to, co koná Ježíš – on je „milovaným Synem“. Jeho slova, jeho život, jsou hodny Boha. A my, nedokonalí lidé, smíme stát vedle něj – Syna Božího!

- Slavnost Večeře Páně je největší modlitbou. Zásadně jiné kvality. Proto se také při této modlitbě chováme jinak než při jiných modlitbách (k tomu se ještě vrátíme, až budeme mluvit o postojích při Večeři Páně).

- Jestli správně rozumíme Ježíšově pozvání a obsahu jeho chválení Otce, pak víme, že smíme a máme přinášet k Večeři Páně celý svůj život (třeba to dobré z uplynulých dní). Až si to osvojíme, pak bude mít Ježíšova slavnost vliv také na náš život. A také si snad z Ježíšova života, z jeho postojů, něco osvojíme a jeho blízkost nás učiní postupně lepšími. Ježíš bude ovlivňovat a proměňovat naši práci a spolupráci s druhými, výchovu dětí, odpočinek, sebevzdělávání, naši ochotu i laskavost...

- Ježíšův postoj k životu bude měnit i naše chování k životnímu prostředí, zesílí naši pomoc potřebným, bude zlepšovat naše naslouchání i mluvení, naše myšlení i snahu porozumět..., bude přetvářet všechnu naši lidskou činnost. Nic, co Bůh vymyslel, nám nebude připadat podřadné (ani pavouci nebo mouchy). Nebude nám chybět úsměv, radost, chuť pracovat a zpívat, tančit a hrát si.⁴ Svět a život nám byl přece dán, abychom jej dotvářeli, spolupracovali s Bohem a s druhými. Abychom byli ve světě dobrými hospodáři a strážci. Abychom sloužili životu a byli všemu stvoření obrazem Božím.⁵ Svým přičiněním, přemýšlením a umem smíme přispívat ke světu srozumitelnějšímu, krásnějšímu, laskavějšímu a bezpečnějšímu.

- K tomu nikdo jiný nepřispěl větší měrou než Ježíš. Ukázal nám na svém životě, jak jedná Bůh s člověkem. Osvětлил nám, jak vypadá

Boží království – jak se k sobě mohou chovat lidé, kteří důvěřují Bohu a přijímají jeho uspořádání vztahů k druhým. Jaké v Božím království panují vztahy a pravidla, jak se v Božím království žije – jak vypadá život člověka, který ví, že je milován, doprovázen a podporován Bohem.

Při jedné mši pro děti se jeden kluk snažil postavit stejně jako já. Několikrát si pohledem srovnával můj postoj a svůj, jestli má stejně vztažené ruce jako já ...

■ My se smíme stavět vedle Ježíše, chválicího otce Nebeského... – abychom jej následovali. V Ježíši nás pozvedá, hostí a obdarovává Bůh. To nás ovlivňuje a proměňuje. Máme potřebu se k němu přidávat, podobat se mu.

POZNÁMKY

1) *Židé nesměli vlastnit půdu, provozovat řemesla, ... ještě v době vlády Marie Terezie se směl oženit pouze jeden syn.*

2) *Ráno při zaslechnutí kohouta žid říká:
„Chvályhodné je tvé jméno, Pane náš, králi světa, který jsi dal kohoutu
mysl rozeznat den a noc.“
při otevření očí: „Chvályhodné je tvé jméno ..., který slepé činíš
vidoucími.“*

*při vstávání z lůžka: „Chvályhodné ..., který uvolňuješ spoutané.“
při postavení: „Chvályhodné ..., který pozdvihuješ sehnuté.“
při oblékání: „Chvályhodné ..., který odíváš nahé.“
při vstoupení na podlahu: „Chvályhodné ..., který jsi rozprostřel zemi
nad vodami.“*

*při chůzi: „Chvályhodné ..., který řídíš kroky člověka.“
při opásání: „Chvályhodné ..., který Izrael opásáváš silou.“
při pokrývání hlavy: „Chvályhodné ..., který Izrael korunuješ slávou.“
při umývání rukou: „Chvályhodné ..., který jsi nás posvětil svými
příkazy a nařídil umývání rukou.“*

po použití toalety: „Chvályhodné . . . , který jsi stvořil člověka v moudrosti a utvořil mu četné otvory a dutiny. Je zjevné a známé před trůnem tvé velebnosti, že kdyby se otevřela jedna z nich nebo uzavřel jeden z nich, nebylo by možno obstát a zůstat naživu.“
po zachovávaní zdraví: Chvályhodné . . . , který uzdravuješ veškeré tělo a podivuhodně je uspořádáváš.“

3) „Ne každý, kdo mi říká ‚Pane, Pane‘, vejde do království nebeského; ale ten, kdo činí vůli mého Otce v nebesích.“ (Mt 7,21)
K Ježíšovi přiběhl nějaký člověk, poklekl před ním a ptal se ho: „Mistře dobrý, co mám dělat, abych měl podíl na věčném životě?“ Ježíš mu řekl: „Proč mi říkáš dobrý? Nikdo není dobrý, jedině Bůh.“ (Mk 10, 17–18)
„Jakmile už jednou hospodář vstane a zavře dveře a vy zůstanete venku, začnete tlouct na dveře a volat: ‚Pane, otevři nám‘, tu on vám odpoví: ‚Neznám vás, odkud jste!‘ Pak budete říkat: ‚Jedli jsme s tebou i pili a na našich ulicích jsi učil!‘ On však odpoví: ‚Neznám vás, odkud jste. Odstupte ode mne všichni, kdo se dopouštíte bezpráví.‘“ (Lk 13, 25–27)

4) Proč se říká: „Kdo zpívá, dvakrát se modlí“? To neplatí automaticky (některé kostelní písně jsou hrozné). Zpěv, tanec a hudba vyjadřují vnitřní pocit. Vyústí-li do krásné formy, zjeví-li se navenek, mohou obdarovat i ty okolo. Tanec je modlitbou těla, zpěv naši modlitbu obohacuje krásou hudby.

Tanec, hudba a zpěv patří k nejstarším vyjádřením vztahu k Bohu nebo božstvu (samozřejmě i k člověku). I Stvořitel přišel s mnoha nápady, které nejsou užitek. Mají svou krásu samy o sobě – kolika barvami, tvary, tóny, vůněmi, chutěmi jsme obdarováni . . .

(Odmala jsem tíhnul k přírodě, bydleli jsme u rybníka, mnohokrát jsem pozoroval taneční lety poštolek, bekasin. Na svatou Annu vždy posmutním, protože přestanou zpívat ptáci, ještě že pak muzicírují alespoň kobylinky a cvrčci.)

Má smysl a svou krásu stavět s malým klukem hrad z písku. Je pěkné si pískat nebo koukat na mraky . . .

Ježíš byl krásným člověkem, smál se, zpíval, tančil, hrál si, uměl pracovat i pít, nebyl to žádný škarohlíd.

V jedné eucharistické modlitbě se krásně říká: „Děkujeme ti, Otče: stvořil jsi nás; máme žít pro tebe, navzájem se mít rádi, společně nést radosti i nesnáze, společně si hrát i pracovat.“

Pokud nám není do zpěvu, neusmíváme-li se, nemáme-li náladu se zapojit do hry, pak nám něco chybí, nejsme „úplně člověkem“. Je-li zpěv odrazem radosti, a jsou-li slova poctivým vyjádřením vnitřního vztahu k Bohu, který nic nepředstírá, pak je zpěv modlitbou zvláštní krásy. (Škoda, že se vytratil zpěv smutných písní. Ten se také může obracet k někomu nebo k něčemu. Takový zpěv může vyplavit náš smutek. Také může být modlitbou. Asi každý národ má smutné písně a každé náboženství různé truchlivé písně.)

5) Jedna studentka poprvé četla, v osmnácti letech, „Babičku“ Boženy Němcové a říkala: „To je kultura!“

Ano, máme být obrazem Božím i zvířatům, přírodě, potoku, stromům, chlebu i bláznivé Viktorce ...

6 VEČEŘE PÁNĚ – DĚKOVÁNÍ

Se zalíbením se Bůh dívá na své stvoření. S nadšením Bůh vytvářel svět, rád pracuje a pochvaluje si své dílo.¹

■ I my odpovídáme: „Bože, to je nádhera. Jsme rádi, Bože, že jsi, i za to, jaký jsi. Co bychom si bez tebe počali? Všechno jsi moudře vytvořil, nenechal ses odradit naší hloupostí, tvrdohlavostí, lhostejností, povrchností a zlobou.“

Na Boží péči se snažíme odpovědět nejen slovy. Už víme jak, Ježíš se nás ujal, od něj víme, co dělá Bohu největší radost. Ježíš nám zprostředkovává Otcovu přejícnost a moudrost a zároveň ukazuje, jak si Hospodin představuje svobodný lidský život. Kariéra v zaměstnání je málo, jsme také dětmi Božími i svých rodičů. Můžeme být dobrým partnerem, tátou, babičkou, tchýní i dobrým zetěm, odpovědnými občany, příjemnými sousedy, horlivými farníky, podřízenými a nadřízenými..., učedníky Kristovými. Bůh nám světil svět a to nejcennější, co má – děti. Svěřil nás jednoho druhému. Máme dotvářet svět podle jeho plánů. Navíc nás povolal k vynikajícímu úkolu: pomáhat jiným objevovat Boží zájem o člověka a o svět.

■ Minule jsme mluvili o modlitbě chvály. Stodvacetkrát za den chválí Izraelita Hospodina. Od probuzení do usnutí. I my máme ranní a večerní chvály, a řadu dalších krásných modliteb, ale nad to máme největší, jedinečnou, výjimečnou modlitbu – Večeři Páně: je modlitbou chvály a díkůvzdání.

Ježíš nás zve – nás, povrchní a svéhlavé – k oslavě svého Otce. Říkali jsme si, že jen s Ježíšem jsme schopni životní oslavy Boha, která by odpovídala jeho velikosti.

■ K základním komunikačním prvkům naší kultury patří prosba

a poděkování. Večeře Páně je nejen chválou, je i poděkováním. Jaký je mezi nimi rozdíl?

Hebrejšтина nemá slovo „děkovat“. (To neznamená, že Židé neznají vděčnost, jen ji vyjadřují jinak než my.) Izraelita při modlitbě nestaví do popředí své Já. Neříká: „Bože, já ti děkuji“, ale svou vděčnost vyjadřuje jiným způsobem: „Buď pochváleno jméno Nejvyššího.“ (Žid nikdy nevysloví slovo „Jahve“, ale opíše jej, třeba: „Jméno Nejvyššího.“) Hebrejšské „b'rachot“ má několik významů, kterými Židé podle okolností rozlišují chválu Bohu, (po)žehnání lidem, dobrořečení Bohu, také pozdrav (obsahoval požehnání).

Řečtina slovo děkování zná – eucharistia. Nový zákon je psán řecky. Slova děkovat je v něm použito několikrát.² První křesťané žili v prostředí řeckořímské kultury. Děkování bylo pro ně velice důležité, proto Večeři Páně brzy nazvali díkůvzdáním – eucharistií.³ Je vidět, že přesně porozuměli Ježíšovu životnímu děkování i podstatě a principu Ježíšovy Večeře.

- Slovní bohatství češtiny rozlišuje chválu a děkování, proto svou odpověď na Boží přátelství můžeme vyjádřit různými výrazy vyjadřujícími chválu a dík.
- V našich modlitbách při Večeři Páně se hojně používá výrazů „chvála“ i „díkůvzdání“.

Jaký je rozdíl mezi chválou a děkováním?

- Můžeme pochválit: „To byl dnes oběd!“ Nebo: „Děkuji ti za oběd.“

Ptám-li se, co je víc, ženy často říkají: „Pochvala.“⁴ Já si myslím, že víc je poděkování. I nepříteli můžu pochválit, ocenit, že se mu něco povedlo. Poděkování je projevem vděčnosti. (Tak třeba o Herodovi by mohl někdo říct, že byl velice šikovným politikem. Ale poddaní nařikali: „Nemáme mu zač děkovat.“)

- Vděčnost a děkování je projevem kultury vztahů.⁵ (O nevděčnosti dokonce říkáme, že je hříchem.)

Nakolik jsme s to chápat vztahy v Boží Trojici, natolik můžeme ledacos převzít pro naše vzájemné vztahy (jsme stvořeni k Božímu obrazu). Čteme Ježíšova slova: „Otče, prosím tě“, „Otče, děkuji ti“. Takové jednání se nám líbí u kohokoliv. Ježíše obdivujeme tím spíše; pro jeho ušlechtilost, umění ocenit druhého, všimát si jiných, pochválit, poděkovat. To se nám nejen líbí, chceme se od něj to-muto umění naučit, přijímat je za své.

■ Večeře Páně je vrcholnou modlitbou – je Ježíšovým (i naším): „Díkůvzdáním Otci.“

Všimněme si, že modlitby při této slavnosti směřují skoro vždy k Otci – skrze Krista.

Jaký je záměr Večeře Páně?

■ Ježíš nás pozval k chvále a děkování Otci. S námi, svými bratry a sestrami, chce oslavit Otce nebeského, jeho velikost a přátelství. My jsme přijali Ježíšův život za svůj životní styl a světonázor. Zasvětili jsme se Bohu⁶, chceme jej svým životem chválit, oslavit, posvětit („posvěť se jméno tvé“), děkovat mu.

■ Víme, že kdybychom učinili bez Ježíše, jen my sami, cokoliv, jsou naše chvály a poděkování vůči Bohu nedokonalé, nicotné. I kdybychom klečeli nebo leželi tváří v prachu, kdybychom se nechali přibít na kříž, jsme před Bohem méně, než žízala před člověkem.

■ Připojí-li ovšem Ježíš naši modlitbu ke své modlitbě a naše poděkování ke svému díkůčinění, náš život ke svému životu, pak je naše modlitba a náš život povýšen. S Ježíšem má naše modlitba jinou úroveň, jinou váhu, s ním je hodná velikosti Boha.⁷

Znovu připomenu – my se s Ježíšem úplně jinak cítíme před Tváří Boží, než kdybychom před ním stáli sami. S ním má náš život úplně jinou hodnotu a význam.

■ Bohu stojí každý člověk za pozornost. Ale my bez Ježíše jsme nemožní, sami ani nevíme, jak Boha správně oslavit, nevíme, co jej těší. Bez Ježíše jsme bezradní. Bez něj jsme pohany.

■ A jakkoliv mohou být pohané zbožní, v ledasčem se s Bohem míjejí. Jakkoliv se (obdivuhodně) snaží svými lidskými silami poznat Boha, přece jen lidské „oko“ k Bohu nedohlédne a naše ruka k němu nedosáhne.

My o své bídě víme. Ztratili jsme Boha z očí, odcizili se mu. Jsme si vědomi toho, že naše představy o Bohu jsou nedokonalé a zkreslené. (Jak si asi nevidomí představují moře, hory, slunce nebo měsíc?)

■ Často si Boha představujeme příliš podle sebe, dokonce jej někdy pokládáme za horšího, než jsme sami (promítáme si do něj trpkou zkušenost s lidskými autoritami zneužívajícími příliš často svou moc).

■ Proto se Bůh stal člověkem, aby nám ukázal svou pravou a krásnou tvář. Přišel nás osvobodit od strachu a všeho, co nás poutá a ponižuje. Syn Boží se k nám přiblížil. Stal se naším přítelem a bratrem. Získal si naše srdce, zamilovali jsme si jej. Svobodně a bez nátlaku jej přijímáme za svého Pána. Chceme se mu podobat. Chceme se od něj učit.

■ Jsme vděční za možnost děkovat s ním Otci, přijímáme pozvání k oslavě jeho přátelství k nám. Na jeho přátelství odpovídáme tím, že jej přijímáme za svého Bratra a Pána, myslíme na něj a chceme slyšet jeho slovo – slovo našeho Bratra, chceme jej milovat a zachovávat jeho přikázání.⁸ Chceme se podobat Synu nebeského Otce, být Ježíšovými bratry a sestrami⁹ a dětmi Božími.

■ Ježíš, který je světový, veliký a opravdu slavný (svým sebeobětováním), se raduje, že se mu povedlo získat naše srdce. Těšíme se vzájemně jeden z druhého. A Bůh se těší ze zdaru svých plánů. Slaví s námi. On sám má potřebu slavit s námi porozumění a souznění (rodiče také mají potřebu slavit se svými dětmi).

Proto říkáme, že jen s Ježíšem jsme schopni splnit svou vynikající životní úlohu.

(Znovu budeme ještě mluvit o tom, jak modlitba musí stát na našem životě, aby nebyla přetvářkou, klamáním a nalháváním sobě i Bohu.)

POZNÁMKY

1) „*Bůh viděl, že je to dobré*“, zaznívá v 1. knize Mojžíšově každý večer při stvoření světa.

„*Dokonáno jest*“ – zvolal Ježíš na kříži silným hlasem, když splnil, k čemu přišel – svou láskou přemohl zlo.

Ježíšova láska je silnější než zloba, nenávist a smrt.

Ježíš nám ukázal, že Boží láska je spolehlivá, že Bůh myslí vážně svou nabídku pomoci ztroskotalému člověku a nenechá se ničím a nikým odradit.

2) *Samařan uzdravený z malomocenství padl tváří k Ježíšovým nohám a děkoval. (Lk 17,16)*

Ježíš u hrobu Lazarova pohlédl vzhůru a řekl: „Otče, děkuji ti, žes mě vyslyšel.“ (J 11,41)

Ježíš děkoval před rozmnožením chlebu, děkoval při Poslední večeři nad chlebem i nad kalichem.

3) *U nás se název eucharistie dnes zúžil pouze na Tělo Páně, na jeden plod modlitby „Děkuvzdání“ (už ne na Krev Páně).*

4) *Tento názor ukazuje na naše malé oceňování žen a jejich práce. Psychologové nám radí: „Muž má třicetkrát za den, různými způsoby, pochválit svou ženu a říci jí, že ji má rád a že se mu líbí.“ (Stejně má žena chválit a oceňovat manžela). My řekneme: „Třicetkrát? To je moc.“ Žid řekne: „To je maličkost“. Osvojil si chválit Hospodina stovadacetkrát za den.*

5) *Smíme si z přírody brát, ale také jsme jí něčím povinováni. Tím, že něco ze stvoření přijímáme, povyšujeme je k vyššímu smyslu. Člověk smí tuto službu jiných tvorů přijímat, pokud také dává a sám slouží životu (v jakékoliv formě). Nic nebereme jako samozřejmost. Proto se lidé vždy modlili nad jídlem a děkovali; nejen Bohu. Slovy se snažili vyjádřit vděčnost za dary života a prosili o pomoc, aby také jejich život měl smysl. Snažili se být hospodáři a strážci života. Projevem vděčnosti – modlitbou – povyšovali život; i svůj vlastní.*

6) *Ježíš je obrazem Božím. Na Ježíšově životě vidíme, že se nám Bůh zaslavil. (Ještě víc než třeba rodiče svým dětem.) Na zaslavení Boha*

nám odpovídáme my svým zasvěcením Bohu a Ježíšově životnímu programu. Zasvěcujeme se křtem. Bytostně. Nic mi už nepatří, ani čas, ani můj život. Zasvětil jsem se Bohu beze zbytku, celou svou bytostí.

Přiznávám, že to o mě neplatí úplně. Ještě to tak dokonale neumím, teprve se to učím a selhávám každou chvíli. Ale chci žít bytostně pro Boží věc ve světě. To je náš životní postoj, náš světonázor, náš životní styl. To je vynikající úloha, kterou nám Bůh svěřil.

(Bereme-li křest vážně, pak všechna ostatní zbožná zasvěcení jsou matením a rozměňováním významu křestního zasvěcení. Po křtu už nemám co zasvětit. Nepatří mi ani nitka.)

7) *Preface 4. obecná římského misálu říká: „Vpravdě je důstojné a spravedlivé, dobré a spasitelné, svatý Otče, všemohoucí, věčný Bože, abychom ti vždycky a všude vzdávali díky, skrze našeho Pána, Ježíše Krista.*

Neboť on je jediný Prostředník mezi námi a tebou: tys nám ho dal, abychom tě skrze něho chválili a abychom ti skrze něho děkovali; bez něho není naše děkování tebe důstojné, a je spasitelné jen skrze něho.

V něm tě chválí nebe i země, v něm tě chválí všichni andělé a bez ustání volají: Svatý, svatý, svatý Pán, Bůh zástupů ...“.

8) *Biblická přikázání nejsou rozkazem. Jsou ukazatelem cesty k životu. Jsou pozváním. Ježíš říká: „Já jsem cesta.“ Cesta nikoho nenutí, ale zve.*

Ježíš nám vše vysvětluje: „Už vás nenazývám služebníky, protože služebník neví, co činí jeho pán. Nazval jsem vás přáteli, neboť jsem vám dal poznat všechno, co jsem slyšel od svého Otce.“ (J 15,15)

O Mesiáši je řečeno: „Bude jíst smetanu a med, aby dovedl zavrhnout zlé a volit dobré.“ (Iz 7,15) Ježíš se s námi dělí o to nejlepší, co má, i nás krmí „medem a smetanou“.

9) *„Kdo činí vůli mého Otce v nebesích, to je můj bratr, má sestra i matka.“ (Mt 12,50)*

7 VEČEŘE PÁNĚ – HOSTINA S „LÁMÁNÍM CHLEBA“

„Ježíš vzal při večeři chléb, stejně i kalich s vínem ...“ Při slavení Večeře Páně jsme pozapomněli řeč hostiny, společného jídla. Mše se stala postupem času spíš jen nádhernou podívanou a soukromou modlitbou. Ti v lavicích už nebyli spolustolovníci a přátelé u stolu. Zůstávali v hledišti s nadějí na pár drobtů. Krásné obrazy a sochy je uchvacovaly, hudba a zpěv v nich činily své, ale skrze matné sklo latinské liturgie k nim po staletí neproniklo to podstatné – být pří-
mými účastníky hostiny Pánovy (snaha Cyrila a Metoděje – rozumět liturgii – byla zapomenuta).

■ Náboženské obřady Izraelitů se odehrávají především v rodině. A k jejich náboženským slavnostem téměř vždy patří hostina (mimo kajících obřadů). O židovské velikonoční slavnosti to platí především. Má jedinečnou atmosféru (zapomeňme na obrazy evropských malířů „Večeře Páně“), je nestrnulou rodinnou slavností velikého obsahu (naše štědrovečerní večeře se s ní nedá srovnat), ve které se samozřejmě počítá s dětmi, i ty mají při této slavnosti svou roli.

■ Lidé se dříve daleko více vzájemně potřebovali a setkávali. Dnes se vzájemná blízkost potvrzuje společným jídlem. Kterépak naše setkání s blízkými nesouvisí s pohoštěním? Izraelité neoddělovali tělesné od duchovního a celý život propojovali s Dárce života. I nám je společné jídlo spíše záležitostí ducha než jen těla. U společného stolu nejde jen o nasycení těla. Všemi smysly máme okoušet dobrodiní a krásu Božích a lidských darů. Už dítě začíná vnímat přízeň a vztah rodičů skrze jídlo a další příjemné pocity. V modlitbách nad jídlem neděkujeme jen za potravu.

■ Ke stolování patří dobrá nálada, jídlo a pití, radost ze setkání, povídání (to puritánští severané při jídle zakazovali). Při jídle se nečtou noviny. Ani duchovní četba! Když jídlo, tak jídlo, když

rozjímání, tak rozjímání. Je neúctou nebo nepozorností přehlížet, nevychnutnat, nepochválit dar a nepoděkovat dárci.¹

■ Jídlo má svou jedinečnou řeč (co to s námi udělá, když už jen zavoní jídlo ...). Společné jídlo vytváří příležitost být tu jeden pro druhého. Při stolování nemusíme mít prostřeno na stříbře a zvedat malíček při pití kávy. Hostina je slavením přátelství: „Jsi mi cenný. Rád tě vidím. Chceš si přibrat, sladíš? Mohu ti nalít?“ Jsem tu pro tebe.²

■ Kdo neumí stolovat, nepochopí smysl liturgie.

Mít chleba (jídlo) znamená žít. Rozdělit se o potravu může někdy zachránit život. Různé kultury používaly různé rituály sbratření. „Lámání chleba“ je prastarý rituál Předního Východu. Dodneška vítáme nejvzácnější návštěvy chlebem. A občas zaslechneme: „Když dojde na lámání chleba.“ Ke stolu, k jídlu nezveme jen tak někoho.

■ Dříve se nemuselo vysvětlovat, že chléb je z mouky mnoha zrn. Každý viděl, jak se pěstuje obilí, mele se, jak se peče chléb. Nemuselo se vysvětlovat podobenství chleba – „dají-li se zrna dohromady a zřeknou-li se sebe“, „nechají-li zrna se sebou něco udělat“, vznikne nová kvalita – chléb. Je rozdíl jíst zrní (také se jedlo, třeba opražené) nebo pečivo. Podobně vzniká mezi jednotlivci (stejných postojů) společné přátelství. S druhými lze vytvořit větší a nové dílo, než na jaké se zmůže jedinec.

■ Pojíst z jednoho chleba bylo srozumitelným gestem. V nejstarších dobách zakládal rituál společného „lámání chleba“ silné pouto přátelství a vzájemné odpovědnosti. V nejstarších dobách až s povinností krevní msty.³

■ V Izraeli byla později krevní msta nahrazena novým pravidlem: „oko za oko, život za život“, ale vážnost a působnost obřadu lámání chleba nadále zůstávaly.

■ V Bibli je mnohokrát řeč o „lámání chleba“. Aby dostatečně vynikla síla a závaznost tohoto gesta, uvedu i negativní příklad. Vzpomeňme na zločin deseti Jákobových synů. Nejprve chtěli svého bratra Josefa zabít, nakonec jej prodali do otroctví. Za každý z těchto

skutků jim hrozil trest smrti. Aby nikdo nic neprozradil, především otci Jákobovi, lámali spolu bratři chléb.

(Jak to bylo, když jsme jako malí kluci tajně kouřili? Stávalo se, že nás vyčmuchar na tajném místě nějaký mrňous. Co se v takových případech dělá, aby to nepráskl?)

„Chceš taky kouřit?“ Samozřejmě! Chce být jako ti velcí kluci.

„Tak a teď jsi taky kouřil, nesmíš to říct.“)

Spolupachatelství nezakládá odpovědnost. To Josefovi bratři věděli, nevykouřili spolu dýmku, ale! lámali chleba. Tento obřad „držel“. Izraelité používali „lámání chleba“ při každé rituální hostině.

K většině obětování patřila odedávna u mnoha kultur (i pohan-
ských) hostina. Jak vypadaly oběti starých Izraelitů? Jen u celopalů
(u obětí za hřích) bylo spáleno celé zvíře.⁴

■ Při obětech díkyvdání to bylo jinak. Krev zvířete, jako princip života, vraceli Dárci života. Přední pravou nohu s lopatkou ode-
vdali chrámovému personálu (levité a kněží neměli půdu, byli živi
z naturálních dávek při obětování). Na oltáři byly spáleny jen led-
viny a střešní tuk. Ostatní maso se upeklo ke slavnostní hostině pro
obětující. Představovali si to tak: Hospodin jejich obět – vděčnost –
přijal a zve je, coby své přátele, k hostině. Obět v Izraeli byla proje-
vem vděčnosti. Dostal jsem, proto jako projev vděčnosti něco při-
náším. Dostaneme-li čokoládu, rozlámeme ji a nejdříve z ní nabíd-
neme dárci. Oslavenci přinášíme dort nebo bonboniéru (často jako
projev úcty a vděčnosti). Oslavenec dar přijme, kousek si vezme
a nabídne gratulantům.⁵

Hostina patřila podstatně! k oběti. Nebylo obětujícího, aby se ne-
účastnil hostiny. I dnes Bůh zve své přátele ke stolu. Hostinou se
vyjadřuje, vytváří a obnovuje vztah. V Bibli často odpuštění vrcholí
hostinou.

■ Ježíš byl Izraelita, měl rád život, uměl pracovat i slavit. Židovská
velikonoční hostina pro něj byla hlubokým a nádherným rituálem.
(Bylo by dobré seznámit se s obsahem a významem židovských Ve-
likonoc. Bez těchto kořenů obtížně porozumíme řeči o Bohu.) Ježíš

geniálně použil formu společného jídla k vyjádření svého vztahu, svého přátelství a blízkosti k lidem všech budoucích generací.

Naše kostely vyšly ze synagogy a z jídelny (večeřadla).⁶ Nebylo šťastné, že křesťané v době svobody (od 4. století) začali stavět své kostely podle bazilik.⁷ V našich kostelech už nesedíme kolem stolu, ale za sebou jako v autobuse. Těžko se v nich vytváří „společenství jednoho stolu“. Až v některých nových kostelech je půdorys uspořádán paprskovitě kolem stolu Páně.

Škoda, že čeština má dvě různá slova pro kostel a církev. V řadě jiných jazyků se říká: „Půjdeme do církve – do společenství – „mezi lidmi (Kristovy)“. Neříká se „půjdeme do budovy“. Ruské přísloví říká: „Církev nedělají kamenné zdi, ale srdce lidí.“ (Slova jsou důležitá a nepečlivost nás svádí z cesty.)

To vše souvisí s dávným potlačením významu hostiny při Večeři Páně. Ztratil se nám důležitý prvek, který Ježíš do své slavnosti vložil – vytváření společenství (společenství stolu). To je jeden ze základních Ježíšových záměrů.

- Dříve na vesnici žili lidé velice pospolu. Společně slavili. Např. svatby se účastnila celá vesnice. Společná slavnost a hostina vytvářela silná pouta. Nemohu jen tak špatně mluvit o někom, kdo mne pozval na svatbu. Na další svatbě byli zase všichni. Samozřejmě všichni přišli také na pohřeb. Tak se vztahy vytvářely a udržovaly.

- Ježíš vždy vytvářel pěkné lidské vztahy, vždy přiváděl lidi dohromady. Ježíš jako Žid mnohokrát lámal placku chleba se svými přáteli, na znamení přátelství. Při hostině svých posledních Velikonoc opět lámal (podle jejich tradice) chléb, ale víme, jak význam tohoto gesta povýšil.

- Ježíš nás zve na hostinu s největším obdarováním přátelství – „na život a na smrt“. Láme nám chléb svého přátelství, uzdravuje, vytváří a znovu a znovu obnovuje naše křehké vztahy.

U poslední večeře Ježíš neřekl: „Dobře poslouchejte, teď vám řeknu něco velice důležitého“ („Amen, amen, pravím vám“), ale řekl: „Jezte a pijte.“ Neřekl: „Klanějte se“, ale „vezměte, jezte a pijte ...“

- K hostině patří jídlo i pití. Na hostinách jíme a pijeme. S ostatními hosty si připíjíme a přitukáváme si: „Na zdraví“. (Židé připíjí: „Na život“, byli často pronásledováni.)

- Ježíš nás zve k připítku: „Na život (věčný).“ „Na věčné přátelství.“ A my víme, že jeho víno je nedostižnou kvalitou a pevnost jeho přátelství vyzkoušená ...

Představme si, že by někdo na hostině jen seděl u stolu a pouze zpíval, ale nejedl by. To bychom se jej ptali, co mu je, byli bychom nešťastní, kdyby si nebral z pohoštění.

Kdo se neúčastní hostiny při Večeři Páně, pouze poslouchá, zůstává na povrchu. Ochuzuje se, podobá se člověku, který by jedl z pomeranče jen slupku a vlastního plodu by se netkl.

Večeře Páně je hostinou hříšníků. Toto poznání je pro nás nesmírně osvobozující. Nejsme zváni ke stolu za odměnu. Ježíš nevzal dort ani poutové srdce, ale každodenní chléb.

- Kdo není hříšník, nemá u Večeře Páně co dělat. Co by tam pohledával?

- Jistě, v každé hospodě najdeme hříšníky, kteří se dnes dokonce vytahují i tím, co nespáchali. My jsme jiný typ hříšníků, naše viny a chyby nám vadí, toužíme žít jinak. Nepřicházíme k Ježíšově hostině samozřejmě. To Ježíš nás – hříšníky – velkoryse zve k hostině, která uzdravuje a posiluje.

- Smíme a máme přijmout Ježíšovo pozvání k hostině. (Vypít s druhým kávu nebo zajít na skleničku není hostinou, pouze pohoštěním. Stejně dát někomu bonbón nebo sušenku není hostinou.) Ježíš nám nabízí jídlo a pití. Snažme se pochopit Ježíšův záměr, proč to takto ustanovil. Škoda, že zůstáváme většinou jen u jídla a tvrdíme, že pití není důležité. Nepodceňujme Ježíše a neopravujme jej.

- Teologové umí zdůvodnit ledacos (už starozákonní teologové se přeli s Ježíšem o řadě věcí a mysleli, že vědí víc a jsou bystřejší než on). My, novozákonní, nejsme o nic méně „šikovnější“. Ale náš názor a náš vkus není tak důležitý. Naším hostitelem a Mistrem je přece Ježíš. Jeho názor je pro nás určující. A dokud jej nepochopíme, zůstane nám smysl Ježíšovy hostiny zastřený. Dokud s ním nebudeme jíst a pít, budeme se ochuzovat.
- Při promýšlení Večeře Páně vycházejme (jako Ježíš) z našich hostin. Jako my se těšíme na své přátele, vymyslíme, jak jim projevít své přátelství, sháníme, co máme doma nejlepšího, v naději, že hosté porozumí našemu vztahu, tak i Ježíš nás při své hostině vítá: „Jste mými hosty, rád vás vidím, něco pro vás mám přichystáno.“
- Co myslíte, kdo se víc těší na Večeři Páně, my, nebo Ježíš?
- Těší se víc Ježíš na nás, nebo my na něj?

POZNÁMKY

1) *Řidič autobusu se chtěl, během krátké zastávky v jednom městě najíst. Zašel do občerstvení, ve kterém vařila vyhlášená kuchařka. Tentokrát mimo jiné nabízela skvělé kari s dušenou rýží. Objednal si je. „Jste tu autobusem?“ zeptala se obsluhující matrona.*

Řidič přikývl.

„Pokud jste tady autobusem, pak kari není. Můžete si dát sendviče. Připravit to jídlo mi zabralo celé dopoledne a vy nemáte víc než deset minut na to, abyste je snědl. Nedovolím vám jíst jídlo, které nemáte kdy vychutnat.“ (Anthony de Mello SJ)

2) *V klášterních jídelnách se sedí u dlouhých stolů jeden proti druhému. V jednom klášteře, aby se novicové naučili stolovat, bylo řečeno: „Vaším úkolem je pečovat vzájemně jeden o druhého. Nikdo se nesmí, sám pro sebe, o cokoliv hlásit. Starejte se, aby tomu druhému, který sedí naproti vám, nic nechybělo.“*

Jednou, při nalévání polévky, se jednomu novicovi objevila v talíři myš. Jenže ten, co seděl naproti, byl trouba, a hleděl si jen svého talíře.

Co dělat? Tak ten s myši se přihlásil: „Prosím, on nemá v polívce myš.“

3) *Byl-li někdo zabit příslušníkem jiného rodu, povstal rod zavražděného jako jeden muž a vytáhli na všechny příslušníky rodu vraha. Koho dostihli, pobili. „Za jedno oko – sto očí, za jeden život – sto životů. (Avšak Izraelitům byla krevní msta zakázána. Je krutá a nespravedlivá. Místo toho dostali spravedlivější zákon: „Oko za oko, rána za ránu, ...“)*

4) *Pokud se hříšník kál, vyznal svou vinu, nahradil nějakým způsobem škodu a prosil o odpuštění, Hospodin mu odpustil – a slevil mu trest na obětování zvířete. V tomto případě bylo spáleno celé zvíře.*

5) *Dodneska si pleteme rozdíl mezi obětí Izraele a obětí pohanů. Dodneska se nám pohanské pojetí objevuje v „lidové zbožnosti“. Tolik lidí si stále myslí, že dar Bohu musí být zničen. Musí „bolet“. (Jako by Bůh od nás něco potřeboval, jako by to nebylo přesně naopak, že Bůh slouží nám!)*

6) *Synagoga byla původně školou. Při bohoslužbě čteme Písmo – nejen k pouhému vyslechnutí, ale – k promyšlení. Sám Ježíš nás přichází učit! Kostel je i pro nás místem vyučování – školou.*

Ježíš slavil s učedníky židovské svátky (ty jsou rodinného typu) u stolu, v jídelně. Stejně i první křesťané se scházeli v jídelně. Večeře Páně je slavností u stolu – v jídelně! Jejich Večeře Páně byla mnohem více hostinou než naše.

Tenkrát ti, co slavili, nejprve přijímali Tělo Páně, pak bylo společné jídlo a nakonec pili Krev Páně. Svatý Pavel pro nepořádky vykázal společné jídlo ze slavení Večeře Páně (srov. 1K 11,20n).

Škoda že jsme se ke společnému jídlu při Večeři Páně už nikdy nevrátili. Nedošlo by k zapomenutí hostiny.

Dodnes vidíme, jak je důležité po bohoslužbě spolu ještě chvíli pobýt, alespoň si dát s druhými kávu, čaj a pár sušenek ... (Pokud v některých kostelech není zvláštní prostor k takovému minipohoštění, lze je uspořádat v kostele. Proč by nám mělo připadat společné jídlo v kostele nedůstojné a málo zbožné, když Ježíš si to nemyslel?)

Proč my tak snadno Ježíšovy nápady opravujeme a vylepšujeme? Jsme snad více zbožní? Máme snad my větší smysl pro důstojnost při oslavě Otce nebeského než Pán Ježíš?)

Chudáci lidé ve městě, kteří se neznají. Jaképak mají společenství? Jak mohou slavit to, co nám Ježíš daroval, když se spolu nesejdou nejprve na přirozené úrovni?

7) Bazilika byla krytá tržnice, s apsidou, kde se soudilo. Baziliky stavěli císařové lidu, aby si získali jeho přízeň.

EDICE TEOLOGIE

Václav Vacek

POZVÁNÍ K VEČEŘI PÁNĚ

Typografie Zbyněk Kočvar
Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
roku 2008 jako svou 810. publikaci
Vydání první. AA 9,34. Stran 208
Odpovědný redaktor Jaroslav Vrbenský
Vytiskla tiskárna Finidr, spol. s r. o.
Doporučená cena 248 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7021-919-5